

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an ————— 40 Lei.
Pe jumătate de an ————— 20 Lei.

Apare odată în săptămână:
DUMINECA.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Ce politică să facem ?

Venerabilul părinte Nicolae Crâșmariu a pus din nou pe tapet, cu toată competența, interesantă întrebare ce să se facă preoțimea cu dihania periculoasă, care să chiamă politică. Și după ce a fixat multe adevăruri necontestabile ajunge la concluzia, că ținuta politică a preoțimei noastre să fie pasivă.

De dragul sf. noastre biserici să-mi fie și mie îngăduit să spun numai vre-o câteva cuvinte în chestiunea aceasta.

Nu încapă nici o îndoială că atitudinea cea mai comoadă pentru preoțimea noastră nu poate să fie și în privința politicii alta, decât cea pasivă.

Dar este întrebarea e folositoare aceasta atitudine a bisericii și preoțimei? Dacă mergem la începutul creștinismului și cercetând de atunci încolo atitudinea preoțimei față de orice val cultural ori politic avem să dăm de o bună și adevărată îndrumare.

Viața este un râu amestecat, nu poți să scoți la iveală numai o latură și să spui asta este viața! Nu! Viața este un complex cu diferite manifestări și cine voiește să influențeze viața trebuie vrând ne vrând să se ocupe de toate laturile ei.

Preoțimea trebuie să se țină de mandatul primit dela Hristos „voi sunteți lumina lumii și sarea pământului voi sunteți aluatul care trebuie să pătrundeți toată frământătura“.

Părintele Crâșmariu are perfecta dreptate, să se avertizeze și să se preveni chestiunea din punct de vedere omnesc, nimic mai ușor și mai sănătos, vezi că vine lupul să sfășie turma, fugi te urci într'un pom și să dai voie liberă lupului să facă ce-o vrea.

Dar Hristos a spus alta ceva, că păstorul nu este permis să-și părăsească turma nici decum, din contră să-și pună sufletul pentru dânsa.

Politica românească este o problemă grea pentru preoțime este adevărat, dar oricât ar fi aceasta problemă de grea și dureroasă trebuie să o deslegăm.

Întâi și întâi între politici și politică este mare deosebire.

Politica în sensul nobil al cuvântului înseamnă arta, știința de a governa un stat, politica în sensul vulgar al cuvântului este o scamatorie, care nu are de a face cu binele neamului și a oamenilor cari îl alcătuiesc, ci se sprijinește pur și simplu pe ignoranța și lipsa de experiență a oamenilor.

Un politician adevărat nici odată nu are să se scoboare atât de adânc ca să huiduiască o tagmă atât de venerabilă cum este preoțimea noastră. Un politician adevărat vrea prin alte mijloace mai corecte și mai inteligente să te dobândească pentru ideile lui.

Scamatorii politici dar sunt foarte primejdioși. În lipsa oricărei cunoștințe serioase, cum ar trebui ocârmuit mai bine statul și fericit poporul, sunt capabil de orice. Nu este mijloc condamabil pe lumea aceasta de care nu s'ar folosi. Unde merge cu minciuna minte, unde merge cu înjurătură înjură, unde merge cu bătaie, bate.

Situația unui preot în fața unui scamator politic este foarte grea. Preotul a crescut într'o atmosferă cinstită a învățat să trăiască mai rău numai să nu-și piardă cinstea lui, pe când scamatorul politic face chiar contrariul preferă să fie cel mai murdar om din lume la suflet numai să facă afaceri bune.

Având noi în mândra și mânoasa Țara-Românească mulți scamatori politici nu putem lua lupta individual, ci trebuie să luptăm cu toți deodată ca tagmă.

Cine este dator să arate statului, societății și credincioșilor că bazele unui stat îl formează chiar ideile religio morale.

Plato, Aristotel și de atunci încoace cei mai mari teoretici ai politicii toți accentuiază că fără un sâmbure moral orice stat se prăpădește.

Cu cât vom ști noi mai tare să scoatem la iveală prin presă și prin grai viu pericolul ce amenință statul prin lipsa de morala, cu atât vor deveni mai tacituriu scamatorii politici.

Datorința sfântă a preotului românesc este să aștepte acolo la marginea satului pe sca-

matorul politic fără suflet și să-i oprească intrarea în sat.

Și dacă ar fi să fie așa că poporul își hulește pe preotul său și i-l înalță în slava ceriului pe scamatorul politic atunci e rău e foarte rău.

Datorința noastră a tuturor preoților este să ne adunăm într'un mănunchi și să punem la locul său pe scamatorul politic care poate de unul sau doi preoți nu se teme, dar de toți preoții da. Oh veți vedea cum au să fugă scamatorii, pentru că cel cu musca pe căciulă strigă cât strigă, dar la urma urmei tot fuge.

Sarea neamului românesc suntem noi preoții români și dacă noi nu condamnăm și nu stărpim scamatoria politică, atunci vorba scripturii, *suntem sare bună de lăpădat afară.*

Vechii creștini și vechii preoți creștini nu să dădeau la o parte nici cu viața, când era vorba de cinstea poporului. Acelora trebuie să le urmăm și noi.

Ne dăm la o parte, suntem pasivi, stricăciunea are să meargă tot mai adânc și primele jefre ale scamatorilor politici vom fi noi preoții cari le suntem spini în ochi cu legea lui Hristos.

Alegeți! Ori fugim noi în mod laș din fața scamatorilor politici, cari aduc molima îngrozitoare a stricăciunii morale, pe capul neamului ori stăm la locul nostru batjocoriți, scuipați, flămânzi, goi și răstigniți poate, mântuind neamul de scamatorii politici pe cari îi veți cunoaște după obrăznicia lor întotdeauna.

Atât am avut de zis despre atitudinea preoției noastre în privința politică în legătură cu articolul iubitului și respectatului părinte Crâșmariu.

Brad.

† Partenie Cosma.

S'a dus încă un venerabil conducător al neamului și bisericeii noastre. La băile din Călimănești a încetat din viață fecundul bărbat *Partenie Cosma*, în etate de 86 ani.

Prin moartea venerabilului bătrân Partenie Cosma, institutul „Albina” pierde pe abilul ei director, biserica ortodoxă, Astra și alte multe instituții pe vajnicul lor stâlp.

Partenie Cosma s-a născut în orașelul Beiuș unde a terminat liceul, iar apoi s-a înscris la teologia din Arad, pe care părăsindu-o a urmat drepturile la universitatea din Budapesta. După ce se stabilește ca avocat în

Beiuș intră în arena politica. În 1872 ajunge deputat în parlamentul din Budapesta, unde ridică mai de multe ori cuvântul pentru a înfieră politica de opresiune a guvernelor maghiare.

Pe la 1876 trece ca avocat la institutul „Albina” din Sibiu, unde mai târziu ajunge director, post pe care îl deplinește cu multă abilitate 31 de ani.

Toată înflorirea și dezvoltarea Albinei și toate operele caritative culturale și naționale făcute de acest institut puternic, sunt legate de numele nemuritor al lui Partenie Cosma.

Pe la anul 1868 ajunge deputat congressional, unde ca un mare admirator al Mitropolitului Șaguna, ia parte activa la redactarea statutului organic. Cunoscut ca un om de o putere de muncă uriașe, la 1881 este ales președinte al comitetului executiv al partidului național.

La 1916 sub presiunea forței guvernului maghiar se retrage dela conducerea „Albinei” și să stabilește în Călimănești, de unde pornește în drumul pribegiei prin Moscva, Petrograd, Milano și Geneva, de unde la 1919 vine deodată cu armata noastră biruitoare în scumpul său Sibiu.

M. S. Regele l-a decorat cu ordinul Coroana României în gradul de mare cruce, după ce încă în vreme de pace fusese distins din partea regelui *Carol* cu mai multe ordine.

Înmormântarea defunctului s'a făcut în Sibiu de însuși I. P. S. Sa Mitropolitul *Nicolae* cu asistința numeroasă de protopopi și preoți.

Înalt P. S. Sa a ținut un panegiric de o concepție adâncă scoțând în relief marile merite ale defunctului. A mai vorbit frumos de ministru *Moșoiu* și alte persoane. Fiind decretat de mort al națiunii, i s'a făcut funerarii naționale.

Aducem și noi defunctului tributul nostru de cinste și venerație.

Dumnezeu să-l așeze cu cci drepti.

† Dr. Nestor Oprean.

O veste dureroasă ne vine dela Sânmiclașul-mare, că vrednicul avocat de acolo a decedat în mod subit în Timișoara la tribunal, când ținea un discurs de apărare. Avocatul *Dr. Nestor Oprean* a fost un om de elită. Bun și credincios flu al bisericeii noastre a fost ales în toate corporațiunile noastre bisericesti, unde cu mintea sa înțeleaptă a muncit mult. Pe vremea când sinoadele noastre eparhiale erau adevărate parlamente, unde se auzeau discursuri de concepție adâncă și discuții ținute la un nivel foarte ridicat, deputatul sinodal Nestor

Oprean lua parte la toate discuțiile, și vorbea elegant, concis și convingător. A luat parte la toate acțiunile publice din viața poporului nostru de aici.

În mormântarea sa a avut loc Luni 1 Octombrie c. Au servit pâr. I. Popovici asistat de preoții Bichiceanu, Fleșer și Medrea. A rostit un panegiric înduioșetor pâr. Dr. P. Fleșer. Pe defuncțul îl deplânge soția, două fice, un fiuși ginerele Dr. Borneas avocat în Arad.

Dumnezeu să-l odihnească.

Congresul preoțesc.

Sunt patru ani dela organizarea clerului nostru ortodox din mitropolie în Asociația „Andrieu Șaguna”. Numirea și-a luat-o dela cel mai ilustru bărbat ce l'a avut Biserica neamului nostru, dela acela care toată gândirea minții sale luminate a consacrat-o acestei Biserici și prin trânsa fiilor neamului, secoli de-arândul încătușați în lanțurile robiei sufletești și trupești. Semnificativă este această numire, pentru-că ea invoală nu numai pietatea preoției noastre pentru memoria mareleui arhieru, ci totodată și dorința ei de înălțare la pedestalul contemplat de genialitatea acestui providențial bărbat și om desăvârșit.

Destinat de divinitate pentr'un proeminent rol în conducerea neamului nostru de dincoace de Cărpăți, el, ca un adevărat proroc, cu ochii săi sufletești a văzut departe și profetică simțire a avut că mântuirea din sclăvie și din robia întunerecului, numai prin Biserică și prin conlucrarea conștiință a preoției sale poate urma într'un timp relativ apropiat. Nu mai accentuăm uriașele lui sforțări pentru reînființarea mitropoliei noastre cari reclamau un strălucit talent și comoare de cunoștințe, ci pregnantă a rămas personalitatea și laborioasa lui activitate inaintea preoției noastre mai vărtos, pentru-că esențiala lui preocupare a fost: îngrădirea Bisericii și a-le așezămintelor ei cu ziduri în interiorul cărora aceasta preoție liber și nestânjinită să se poată mișca, având ca ideal propășirea credincioșilor către ascendentul posibil nu numai în celea sufletești și culturale, ci chiar și pentr'un progres economic mai avansat între împrejurările date.

Ce minunată fortăreață impugtabilă a răsarit din mîntea lui, o dovedesc rezultatele urmate în viața sa, cărora le-a dat avânt ei primul și celea după moartea sa de un jumătate de secol: Bisericile noastre monumentale

și instituțiile ei răsărite ca la o mișcare de magică baghetă! Preoțimea sub aripile ocrotitoare a-le statutului organic s'a organizat în cadrele legilor sancționate, iar chiriarchii urmați au avut grijă să țină calea indegetată de marele lor antecesor, pentru edificarea sufletească a conducătorilor naturali ai poporului nostru.

De o parte mizeria întreg neamului din Transilvania, abia scăpat din rușinoasa iobăgie, de altă parte lupta națională pentru ființa noastră etnică, a creat stări cari imperios reclamau intrarea preoției noastre în primele rânduri. Ea n'a esitat o clipă, din contră, și-a pus în cumpănă toate eforturile ei pentru apărarea intereselor naționale, culturale și economice a-le credincioșilor ei. Dărză a fost această luptă, în care s'au dat aspre lovituri și din cari preoțimea noastră cu amar a gustat prea adese ori: dovadă amenzile insuportabile și grele temnițe în era așa zisă „constituțională” a dușmanilor noștri seculari.

În aceasta luptă inegală, având în fața noastră forța oficială și socială a vrășmașilor, noi ne-am luptat cu violența unor uriași ciclopi, până n'am fost eliberați prin imensa jertfă a fraților noștri de preste Cărpăți, desrobitori de neamuri. N'a fost zădarnică aceasta luptă, iată-ne toți reveniți la sânul patriei-mame, afară de faimosul Șegescu, unealta oarbă și subconștientă a impilatorilor noștri de odinioară; dar cu regrete constatăm astăzi, că în mijlocul luptelor cari nu ni-au mai dat răgaz și de multe ori disperate, mersul nostru n'a fost paralel cu progresele realizate de alte neamuri, rămase la adăpost prim politica conciliantă a lor; mulțumindu-se c'un os de ros, și-au continuat firul tradiției lor culturale și astăzi, bine organizați, ne vorbesc dela egal la egal, ori adese ori ne scot limba, ca ungurii de preste hotare, când e vorba de literatura și cultura noastră și de libertățile noastre.

Astăzi în situația fericită când aproape întreg neamul este laolaltă, o idee culminativ formulată nu poate fi alta decât ridicarea poporului nostru la treapta posibilă a culturii, iar în frunte, precum în trecut, tot preoțimea noastră va trebui să meargă, ajutată de factori cooperanți. Ideologia dinainte de războiu s'a schimbat înse radical și cu acelaș bagaj de cunoștințe nu mai merge, ci deosebit aceasta preoție trebuie să se adape din izvorul cunoștințelor și ca un far luminos să radieze în întunerecul care și astăzi este stăpân în multe sate de a-le noastre.

Timpurile de mari prefaceri aduc, de

regulă, și oameni de talent, cu orizonturi mai larg, sensibili pentru necesitățile ce imperios se impun mai vârtos în urma unei psihologii și mentalități post bellum, când predomină cu vehemență o paraliză progresivă a simțului moral. Cine n'a constatat aceasta și cine nu s'a revoltat de atâta inconștiență a oamenilor și a societății omenеști?! Ne-am frământat creierii și mințile ziua și noaptea pentru deslegarea problemei, ca să putem salva aceea ce fiii noștri prin grandioase lupte și prin supreme jefе ni-au câștigat.

Anul 1919, în timpuri grele încă, când dușmanii noștri neîmpăcați tot mai credeau că pot întoarce cursul vremii, — ni-a adus buna veste, că preoțimea noastră, conștientă de rolul ce o așteaptă, este convocată într'un congres la Sibiu. În acest congres tânărul și modestul eminent profesor de teologie, *Dr. Nicolae Bălan*, astăzi arhiepiscopul și metropolitul nostru, a depus statutele Asociației „*Andrei Șaguna*” a clerului Mitropoliei ortodoxe române din Ardeal, Bănat, Crișana și Maramurăș. Cu erudițiune, excelent motivată necesitatea înființării acestei asociații, preoțimea adunată în congres cu nespusă însuflețire a primit aceste statute și regulamentele în nex nedespărțit. A urmat apoi constituirea și organizarea preoțimei în toate eparhiile mitropoliei și în consecință ne-am pus pe lucru în sensul acestor statute.

Ce cuprind acestea statute? Cari sunt intențiile preoțimei, când ea nu reclamă nici măcar ajutorul statului?!

Am putea răspunde scurt: preoțimea își cere partea sa la reconstruirea ordinii în stat, prin toate mijloacele admise, deosebit prin evanghelizarea vieții poporului nostru, prin propagandă culturală și națională-patriotică, ca în felul acesta să vedem iarăș coborită în inimile oamenilor împărăția lui Dumnezeu și cu un cîas mai înainte să putem privi consolidarea internă a patriei noastre, singura forță care ne va scăpa neamul de dușmani și de nesiguranța amenințătoare. Cine poate fi chemat în primul rând la un asemenea nobil și patriotic rol, decât conducătorii naturali ai poporului, preoțimea noastră?!

Aruncată o ochire retrospectivă asupra activității preoțimei noastre în cadrele acestor statute, cu cea mai mare mulțumire sufletească putem constata, că intențiile luminatului nostru mitropolit au fost deplin înțelese de preoțime și că aceasta de bunăvoie a luat asupra sa sarcina, ca să reclădească zidurile trosnite din temelii a-le ordinii morale. Dotată cu însușiri superioare de ordin sufletească, n'a întârziat

o clipă, ca să se pună la munca cea mai desinteresată: la apostolia pentru credință, pentru luminarea minții și pentru o patriotică propagandă care să înalte moralul și sufletele. Ordinea restabilită aici, încrederea în orânduirea nestrămutată și în forțele brațelor oțelite a-le fiilor neamului, sunt dovezi, că preoțimea este la înălțimea vremurilor cari le trăim.

Dacă mai sunt lacune, congresele noastre sunt chemate să le niveleze acestea și prin noui orientări să determine și pre cel mai umil preot din cel mai depărtat cătun, că el este tot așa de important factor în totalitatea Bisericii și a Statului, ca o mică mașinarie indispensabilă într'un mechanism, dar mai vârtos prin cultivarea sa proprie este dator să dovedească eterna superioritate a rasei noastre latine!

Salutăm congresul preoțimei din mitropolie între zidurile orașului nostru Arad, centrul eparhiei noastre!

Iancu Ștefanuș, preot.

Gheorghe Lazar.

Ivirea lui Gheorghe Lazar feciorul de plugar din Avrig, în desfășurarea vieții noastre naționale, constituie un act fenomenal, căci activitatea sa laborioasă este drumul ce duce la desrobirea unui popor harnic, din cătușele întunerecului. El a fost ursit de Provedință să apară în momentul când cultura streină își ajunsese apogeul în viața poporului nostru, înăbușind orice conștiință națională.

Ideile de egalitate și libertate izvorite din marea revoluție franceză aduseră și la Români un curent sănătos de duh național. Iar lucea fărăl care a răspândit aceste idei luminoase cu mai mare izbândă a fost Gh. Lazar, care produce în viața culturală a poporului nostru o adevărată revoluție sufletească, întemeind și îndrumând cultura poporului român pe cărări noi. A fost un apostol al dragostei de limbă și legea noastră. Cunoașterea limbei românești o socotea o datorință imperativă pentru ori cari care român și muștra părinții cari se sileau „a pune creșterea fiilor lor într'u învățatura limbei grecești și franțuzești”.

După terminarea studiilor la universitatea din Viena ocupă un post de profesor la „școala

teologică" din Sibiu. În curând însă ajunge în conflict cu Episcopul Moga, fapt pentru care părăsește Sibiu și s-așează în București unde la 1818 deschide o școală la Sf. Sava. Aici apoi stăpânit de un temperament îndrăzneț și suflet revoluționar și mânat de zbuciumul credinței sale, dezvoltă cea mai binecuvântată muncă din câte s'au împlinit vre-o dată în istoria culturii românești. Școala lui Lazar prinse rădăcini. Epoca de redeşeptare pornită din această școală s'a identificat cu mișcarea lui Tudor Vladimirescu.

Nu peste mult marele dascăl se îmbolnăvî și veni să moară în satul său Avrig la vârsta de 44 ani.

S'a împlinit de atunci 100 de ani. La momântul ridicat lui, de Șcarlat Rosetti pe a cărui cruce stă scris „pe cum Hristos pe Lazar din morți a înviat așa tu Românimea din somn o ai deșeptat”, ne îndreptăm cugetele, căci de aici se ridică un duh și o învățătură: a ne jerfi toată truda pentru binele comun.

Comemorarea lui Gh. Lazar s'a prăznuit cu multă pietate și în orașul nostru.

La semînar s'a ținut o serbare Sâmbătă, la care au participat Institutul teologic, școala normală de băeți și școala normală de fete. Discursul comemorativ l-a rostit profesorul C. Turic.

Duminecă s'a oficiat în catedrală parastas pentru amintirea marelui dascăl, fiind de față mult public, în frunte cu P. S. Sa părintele Episcop Ioan. Au servit 2 protopopi și cinci preoți. La sfârșit a urcat amvonul dl Dr. T. Botiș director Seminarial, care într'o vorbire înălțătoare a făcut apologia lui Gheorghe Lazar.

În București s'a sărbătorit memoria marelui dascăl cu un fast impunător. La Sf. Mitropolie s'a făcut serviciu divin de cătră I. P. S. Sa Mitropolitul primat Miron asistat de înaltul cler. A ținut o cuvântare frumoasă I. P. S. Sa. Apoi s'a făcut un pelerinaj mare la statua lui Gh. Lazar, unde a vorbit d. ministru Angelescu, academicianul Bianu, profesorii universitari Țițeica și Ghibu, apoi în numele Basarabiei d. Pelivan, în numele Bucovinei d. Marmeliuc. Au mai vorbit și alți oratori. Despre serbarea dela Avrig vom da raport în numărul viitor.

Combaterea

Învățăturilor rătăcite, ale Adventiștilor în privința zilei Domnului.

(Urmare și fine)

Deci până aici am văzut, că Sâmbăta s'a dat poporului Izraelitean numai cu scopul ca ei să-și aducă aminte de Dumnezeu și de binefacerile lui, apoi deși s'a dat pentru vecie, poporul s'a nevrednicit de dânsa în urma păcatului și astfel Dumnezeu a nimic legământul și prin Hristos a dat un nou legământ, care s'a dat pentru toate popoarele și toate timpurile după El și nu numai poporului izraelitean, a căror legământ este legământ de pregătire și prin Hristos a ajuns la desăvârșire.

La cuvintele dela Evrei 4, 8-10. încă se provoacă adventiștii, care este de următorul conținut: „8 Căci dacă Isus iar fi dus la repaus n'ar vorbi Dumnezeu după aceasta de altă zi. 9 Deci dar rămâne încă repaus de Sâmbătă pentru poporul lui Dumnezeu.” Ce privește v. 8. apoi aici avem să înțelegem țeara și nu ziua repausului, cea ce întărește cuvintele din cap 3, 17-19 care stă în strânsă legătură cu cuvintele dela a IV Moisi 14, 30-19; după cari nu Isus a condus poporul Izraelitean la țeara repausului, ci Iosua (Isus Navi) ce dovedesc cuvintele dela Iosua 21, 43-45, căci dacă Isus i-ar fi dus la țeara repausului n'ar vorbi Dumnezeu prin conducerea lui Iosua în țeara de repaus sau odihna. Cuvântului „încă” arată că această zi rămâne numai pentru un timp nehotărât. Isus nu i-a condus în Palestina adevărat în țara de odihnă prin urmare Dumnezeu vorbește de altă zi prin gura Apostolului și al lui Isus.

Așa Apostolul zice în cap 4 v 4. „Pentru că a zis undeva despre ziua șaptea astfel: . . . 5 Și în acest loc iarăși: „nu vor intra în repausul nou”. Deci Sâmbăta pentru poporul lui Dumnezeu care eră poporul Izraelitean nu eră zi de repaus ci numai zi de pregătire pentru repaus și astfel eră pregătit pentru ei o altă zi. „Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, ca să ne bucurăm și să ne veselim în trînsa” (Ps. 118 v. 24). Așa dar până la venirea lui Hristos, care venind a desființat ziua Sâmbătei (Evangelistul Ioan cap 5. v. 5-18), care după Coloseni 2, 16. se numește umbra bunurilor viitoare rămâne cu zi de repaus ziua Sâmbătei „pentru poporul lui Dumnezeu”. Adevărat pentru poporul Izraelitean, care crede în venirea lui Isus Hristos, care este prezis în Testamentul vechiu, că se va naște în Vifcem (Mica 5. 1-2), unde s'a și născut (Luca 2-) și care zi El ca domnul Sâmbătei (Matei 18-8.) a avut putere ca să-o schimbe și dacă urmăm pildelor ce ni le-a dat Isus prin fapte vedem, că de fapt a și desființat ziua Sâmbătei, apoi el care a venit ca să desăvârșească ziua Sâmbătei care era umbra bunurilor viitoare a și făcut. Sub poporul lui Dumnezeu avem să înțelegem poporul Izraelitean pentru,

că lor li-s'a dat cinstirea Sâmbătei ca zi de pregătire pentru Sâmbăta vecnică, la această parte a locului cugetul Apostolului a fost mai mare: să liniștească pe toți credincioșii adevărați între cari erau nu numai Israeliteni ci și păgâni mai vărtos știu, că Apostolul Pavel a fost trimis la păgâni să vestească adevărul.

Advențiștii se mai provoacă și la cuvintele dela V. Moisi 31,25. Pe baza acestor cuvinte susțin, că sunt două legi: Una Dumnezească, pe care a dat-o Dumnezeu pe munte lui Moisi scrisă pe peatră și una pe care a scris-o Moisi însuș, adică omenească apoi Moisi poruncește levitelor cari duceau chivotul legii, ce să-o pună de-a lătura chivotului legii și nu în chivot, unde sau pus tablele legii. Legea Dumnezească a fost dată pentru totdeauna, iar cea scrisă de Moisi a avut valoare pentru Izraeliteni. Dar Legea Dumnezească a fost dată pentru totdeauna, cum am spus mai înainte, însă poporul Izraelitean s'a nevrednicit de ea și astfel a pierdut-o. Legea lui Moisi, însă cuprinde aceeași lege pe care a scris-o Dumnezeu pe table el a poruncit însă, ca să nu se pună în chivot pentru, că era scrisă de mână omenească, și nu era vrednică să se așeze la un loc cu tablele scrise de mână Dumnezească.

Advențiștii afirmă, că în Testamentul nou încă se documentează cinstirea Sâmbetel. Și anume aduc citatul dela Luca 4, 16. („Și veni la Nazaret, unde fusese crescut și în ziua Sâmbetei intră, după obiceiul său, în sinagogă, și să sculă să citească”) care îl pun în legătură cu citatul dela I Petru 2, 21-22, pe baza acestor cuvinte susțin, că și Isus Sâmbetele dând astfel pildă ca și noi să ne facem asemenea. Da e adevărat ceea ce zic advențiștii că Isus avea obiceiul să meargă Sâmbăta la sinagogă. De aici nu urmează, că El ne-a dat pildă să ținem și noi Sâmbăta, deoarece El avea obiceiul să meargă Sâmbăta la sinagogă. A face ceva din datină nu urmează, a face ceva din datorință. Datină poate fi bună, rea, cu un scop. Datină bună este de a am obiceiul de câteori merg la biserică să fac un act de milostenie însă nu sunt îndatorat ca în totdeauna să fac aceasta. Datină rea este d. e. a avea obiceiul de a cerceta crășmele. Datină cu un scop este d. e. am obiceiul să merg la vre-o rudenie adeseaori, cu scopul, ca molconindu-l cu vorba să îmi testez mie averea sa după moarte. Astfel și Christos a avut obicei cu un scop. El avea obicei să meargă la sinagogă însă nu din datorință, ci cu scopul ca să propage învățătura sa măntuitoare. Isus mergea la sinagogă Sâmbăta pentru, că Iudeii după legea lor se adunau în aceasta zi acolo, și astfel numai atunci a avut privilegii ca să vorbească poporului. El n'a făcut aceasta pentru că ținea la Sâmbete, ci pentru că atunci putea să răspândească mai bine învățăturile Sale. Pe altă parte a făcut Isus aceasta pentru că supunându-se legii să rescumpere pe cei de sub lege. (Gal. 4, 5.)

El nu totdeauna a ținut Sâmbetele, ba chiar le și calcă, faptul acesta îl dovedesc cuvintele lui Isus dela Evanghelistul Ioan cap. 5 v, 5-18, unde după ce vindecă slăbănogul de 38 ani în ziua de Sâmbătă Iudeii îl urmăresc, dar Isus le răspunde: „Tatăl meu până acum lucrează și Eu lucrez.” Din v. 18 vedem, că desleagă cu acestea cuvinte Sâmbăta ceea ce nu ar fi făcut dacă ar fi ținut la ele. În legea veche călcarea Sâmbetei se pedepsea cu moartea, pentru aceea nici Isus nu putea face lucruri mai mari, căci după cum vedem la Matei 10, 12. chiar pentru lucruri neînsemnate îl trăgeau la răspundere. Dacă Isus ne-a dat pildă să mergem în urmele lui (Petru 2. 21-2) noi observând aceasta trebuie să lăpădăm Sâmbătele. Măntuitorul nostru nu a poruncit direct cinstirea zilei Sale, deoarece l-ar fi omorât pe baza legii, pentru acela zice El la Ev. Ioan 10, 12.: „Mai am multe de spus însă nu puteți purta greutatea lor. Iar când va fi venit acela. Duhul adevărului, va arăta vouă calea spre tot adevărul”. Deci nu a poruncit pentru, că nu ar fi putut purta greutatea poruncii, ci a lăsat ca, aceasta să plinească Duhul Sfânt. După Fer. Augustin Ieronim, Teofilact *Isus a instituit cinstirea Duminicii* prin acela, că sârbează Sfânta Euharistie în Emaus în chip tainic în ziua învierii Sale, de față fiind doi învățăcei, cărora se alătură mergând spre acest sat. Așa după ce dispăre Isus li-se deschisă ochii acestora de înșămăntatea tainei, (Luca 24, 30—32.) asemenea lui Adam și Evei după ce căzură în păcat (Geneza 3, 5-7.) Cei din urmă deschisă ochii după ruperea fructului oprit spre osândă, asemenea bogatului nemilostiv (16, 23 la Luca) cei dintâi după așezarea tainei spre fericire. În ce zi s'a întâmplat faptul cel dintâi nu știm, iar cel din urmă a fost Duminica. Isus la cina cea de taină așează Sf. Euh. însă nu ne spune când să-o serbăm prin faptul dela Emaus însă ne dă pildă, că deși în ori ce zi putem serba aceasta taină, dar zi hotărâtă este ziua învierii Sale.

Serbarea Duminicii o întărește și faptul ca Hristos la 8 zile ce era larăș Duminică se arată, învățăceilor cari erau adunați. În această zi numește Toma pe Isus „Domnul meu și Dumnezeuul meu ești Tu”. Pentru acela numim noi ziua primă a săptămânii ziua Domnului (Dies Dominii) de unde derivă cuvântul Duminică. (Ioan 20, 26—30).

Advențiștii se mai provoacă și la cuvintele dela Mat. 24, 20. și anume zic, ca să se roage fiecare, ca să nu-i strămtoarească împrejurările, ca să călătorească în zi de Sâmbătă, ca astfel să calce sfințenia acestei zile. Despre aceasta nici vorbă nu este aicea. Dacă voim, ca să scoatem adevăratul înțeles al acestor cuvinte trebuie să cetim întreg capitalul și apoi vedem, că aici Isus Hristos profetește risipirea Ierusalimului și pentru acea zice ca locuitorii să se roage ca să nu capă această zi Iarna sau Sâmbăta pentru „că atunci va fi strămtoare mare.” Dacă s'ar înțelege aicea sfințenia Sâmbătei, atunci am putea zice, că și Iarna e sfântă

și nu ar fi permis ca să facem nimica, că și de iarnă e vorbă aici.

Citatul dela Luca 23, 55. 24, 1-3. încă îl apuc Adventiștii pentru ca să documenteze cinstirea Sâmbătei, deoarece purtătoarele pe mir după moartea lui Hristos încă țin Sâmbătele, însă se spune aici lămurit în vers 56 „Și Sâmbăta se odihniră după lege”, adică se odihniră pentru, că așa poruncește legea, deci au făcut aceasta de sila și nu de voie.

Sabatistii afirmă mai departe, că Apostolii încă țineau ziua Sâmbătei, pentru întărirea aceasta aduc dovezi din sfânta scriptură (Fapt. 17, 2; 13, 14) Dacă examinăm cuvintele acestea, apoi vedem, că apostolul, ca străin se duce în sinagogă, care nu era adunare creștină ci iudaică (Ioan 18,20) și iudeii pe baza legilor se țineau de Sâmbete căci ei nu au recunoscut pe Hristos de fiu al lui Dumnezeu, care ne-a dat o nouă lege și ei să ținău tot pe legea veche. Apoi Ei s'au dus să vestească de Hristos cel înviat păgânilor, cari nu erau creștini prin urmare nici nu știau de Duminecă adică de ziua Domnului. Apostolul se folosea de ziua Sâmbătei, ca zi ocazională pentru răspândirea învățăturilor mântuitoare. El însuș zice, că Sâmbăta este umbra bunurilor viitoare (Colosen, 216-17) cea ce nu ar fi putut zice dacă Isus nu le-ar fi dat pildă pentru călcarea Sâmbătei și cinstirea Duminecii.

Până aici am văzut, că Hristos a așezat cinstirea Duminecii a desființat Sâmbăta prin cuvânt și exemplu însă nu a poruncit-o, a făcut acesta pentru, că nu au putut Apostolii să poarte greutatea poruncii. Puțin înaintea morții sale Isus profetește moartea și învierea sa zicând: „Încă puțin și lumea pe mine nu mă mai vede; iar voi mă vedeți pe mine, că eu sunt viu și și voi veți fi vii. În ziua aceea veți cunoaște voi, că sunt întru Tatăl meu și voi întru mine și Eu întru voi.” (Ioan 14, 19-20). Adecă nu va trece mult timp până fiul lui Dumnezeu va fi luat dela oameni și oamenii nu-l vor mai vedea. Pentru ce? pentru, că sunt morți sufletește (Romani 5, 18, 23.) condițiunea de a vedea pe Dumnezeu este de a fi viu. Apostolilor zice: „Iar voi mă vedeți pe mine, că eu sunt viu și voi vii.” Apostolii îl văd pentru, că este viu, adică după moartea sa iarăș va fi viu și astfel îl vor putea vedea și zice tot-odată, că „și voi veți fi vii.” Adecă cu învierea sa și Apostolii vor fi vii sufletește, asemenea lui Isus. Apoi zice: „În ziua aceea veți cunoaște voi, că eu sunt în Tatăl meu și voi întru mine și eu în voi”. Adecă în ziua când va fi viu — cea ce s'a întâmplat Dumineca — li-se va deschide ochii lor și-l vor vedea în-cunjurat de mărirea Dumnezească, cea ce s'a întâmplat cu învățăceii dela Emaus (Luca 24, 30-31.) În ziua învierii Sale se arată și Apostolilor și zice: „Acestea sunt cuvintele mele pe cari vi le-am vorbit fiind încă împreună cu voi, că trebuie a fi împlinite toate cele scrise despre mine în legea lui Moisi și în profeți și psalmi. (Luca 24, 44-45.)

Deci prin învierea aceasta s'a întâmplat învierea sufletească a neamului omenesc, din păcatul strămoșesc adică din osânda morții. Acest mare act de mântuire întâmplându-se Duminecă s'a introdus de Apostoli direct cinstirea Duminecii. Faptul acest se vede din faptul, că Apostolii încă combat ziua Sâmbătei. Așa în epistolă către Galateni 4, X-II. vedem, că Apostolul se neliniștește pentru căderea Galatenilor în iudaism, cari au început a ține sârbătorile jidovești. Până erau păgân!, nu ar fi fost mirare, că fac astfel de lucruri slabe, dar acum creștini fiind să teme că nu cumva să fi ostănit zădarnic la ei, începând ca ziua învierii vedem, că Apostolii cinstesc ziua Duminecii. La opt zile sunt adunați de frica iudeilor cu ușile încuiate unde li-se arată a două oară Isus (Ioan 20, 26.) Să face întrebare de ce nu li-sa arătat a 3-a ori a 4-a zi? De ce tocmai a 8-a zi. E do- vadă, că Apostolii nu erau adunați pentru, că erau ocupați cu lucrul lor de toate zilele. A 8-a zi după înviere, adică ziua primă a săptămânei și nu Sâmbăta erau iarăș adunați ca să petreacă ziua în rugăciune și Isus li-se arată încă odată și astfel le-a întărit mai mult convingerea, că ziua Duminecii trebuie să se cinstească. De aici înainte Apostolii totdeauna aceasta zi o cinstesc. A cincizeca zi fiind iarăș Duminecă toți erau adunați iarăș la olaită la rugăciune și Duhul sfânt să pogoară asupra lor întărind și mai mult prăznuirea acestei zile. Faptul, că Apostolii au cinstit ziua Duminecii o dovedește direct sfânta scriptură. Astfel vedem pe Apostolul Pavel, care întorcându-se din călătoria a treia spre Ierusalim se oprește pe 7 zile la Troada (Faptele 20,6-12.) iar în ziua primă a săptămânei ce era Duminecă adunându-se toți cetățenii, ține cuvântare lungă, care durează până târziu noaptea și aume pentru, că Pavel avea să plece în ziua următoare astfel a voit ca să le vorbească ca un părinte sufletește toți ce a avut pe inimă. Deci din șapte zile pentru ce alege Apostolul tocmai „prima zi a săptămânei”? de ce nu alta? E do- vadă, că era deja introdusă ziua Duminecii ca zi de repaus. Tot adevărul acesta îl întărește și faptul, că Apostolul poruncește Galatenilor și Corintenilor să adune pentru săraci în ziua primă. La iudei porunca legea să ajute pe săraci în zile de Sărbători și Sâmbăta. (Isaia 1, 14; 58, 9.) (Deuteronomium 16, 10) Apostolul încă cere ca să se facă aceasta în zi de Duminecă și nu Sâmbăta. Prin urmare iarăș e o do- vadă, despre cinstirea Duminecii. Apoi apostolul numește Sâmbătele iudaice la Coloseni 2, 16. zile de umbră de pregătire pentru Duminecă. Ferește pe Galateni să nu recadă în iudaism, ținând Sâmbătele și Sărbătorile jidovești (4, 8-11). Deci dar dacă atâtea dovezi avem pentru cinstirea Duminecii, rămâne pentru poporul lui Dumnezeu „Dumineca ca zi de repaus.” (Evrei 4, 9).

Ignatie Dihor, preot în Zăbalț.

INFORMAȚIUNI.

Personale. Marți în 2/19 l. c. a plecat P. S. Sa Domnul Episcop *Ioan I. Papp*, la Sibiu pentru a participa la ședințele consistorului Mitropolitan. P. S. Sa a plecat în tovărășia P. P. S. S. Lor Episcopul *Badescu* și Arhiepiscopul *Musta*, cari în călătoria lor spre Sibiu s'au abătut pe la Arad.

Catedrala din Cluj. Duminecă în 7 Oct. n. se va pune piatra fundamentală la catedrala ortodoxă română din Cluj în cadrul unor solemnități pompoase. La acest act de mare însemnătate istorică va participa guvernul în frunte cu d. ministru președinte *Ioan I. C. Brătianu*, I. I. P. P. S. S. L. L. Mitropolitul și Episcopii României-mari și mai multe persoane marcante din viața noastră publică.

Congresul preoțesc. Dl *Dr. Gheorghe Ciuhandu*, președintele Asociației clerului „Andrei Șaguna”, ne telegrafiază din Sibiu că ținerea congresului preoțesc din Transilvania, s-a fixat pe zilele Marți și Miercuri în 10/23 și 11/24 Octomvrie l. c.

Renașterea. Dela 1 Septemvrie 1923, apare în Cluj foaia bisericească *Renașterea*, care este organul oficios al diecezei surori, al Eparhiei ortodoxe române a Vadului, Feleacului, Geoagiului și Clujului. Noul confrate este redactat de păr. asesor *Dr. Sebastian Stanca*, unul dintre cei mai vrednici dintre preoții noștri.

Dorim ca „Renașterea” să fie în capitala Ardealului și peste tot în dieceza soră renăscută prin vrednicia dorobanțului ortodox român, un far luminos care cu razele sale strălucitoare, să contribuie la înălțarea credinței noastre curate și sfinte, la înălțarea neamului și prosperarea scumpei noastre patrii.

Vom scăpa de hârtiile cele de 1 și 2 Lei. Ministerul de finanțe a dat unei Monetării (turnătoare de bani) din Belgia, să pregătească până în Februarie 200 milioane Lei de 1 și 2 Lei, din metal. — Pentru alt rând de bani, tot cam pe-atâta, se ține licitație la 25 Octombrie. Și așa în vre-o jumătate de an o să ajungem la bani de metal și să scăpăm de bieții Lei de 1 și 2 de azi, atât de zdrănuții.

O veste bună. Din Cluj vine știre că orașul a hotărât să cenzureze de aici înainte filmele cinomatografelor. Se indică chiar și comisia: prof. Candrea, directorul ministerului de instrucție publică, prof. univ. Ghidionescu și Prefectul poliției Popovici. Aplaudăm din toată inima. Cine urmărește filmele cari rulează în cinematografele noastre de multe ori trebuie să clatine din cap și să întrebe: Ce fel de nutremânt dăm noi copiilor și masselor poporului. Dela oraș l? Priviți numai la fotografiile — scene din diferite filme — expuse pe la vitrinele prăvăliilor. Unele sânt adevărate atentate la pudoare, altele chemări, glasuri de sirenă spre o viață desfrânata sau criminală. Ce să se știe face în mijlocul atâtor filme ucigătoare de nervi și de morală — cele câteva filme într'adevăr remarcabile?

Drepturile țiganilor. Noul prefect al județului Cojocna, dl Septimiu Murășan a cercetat mai zilele trecute orașelul Teaca. Intre multele delegații de cetățeni, cari s'au prezentat înaintea dlui prefect s'a aflat și o delegație a „națiunii țigănești” din Teacă și jur. Într'o cuvântare ce a rostit-o dada cel bătrân al lingurarilor din Teaca, a asigurat pe dl prefect, că țiganii sunt cu credință față de țara românească și au nădejde, că și România va cinsti drepturile națiunii țigănești. Măi însemnăm, că țiganii duceau în fruntea lor un steag roșu-galben-negru, care spuneau, că e steagul națiunii țigănești.

Aviz. Cu onoare aduc la cunoștință onoratului public și autorităților bisericești, că în Arad, str. Sava Raicu Nr. 77, am deschis un *birou tehnic de arhitectură; construiesc orice planuri de case, școli și biserici* împreună cu devizele (preliminare) lor, mai departe execut colaudări de tot felul de lucrări de zidiri, și întreprind totfelul de lucrări tehnice, clădiri etc.

Cu stimă:
Teodor Cioban,
arhitect.

3-10

CONCURS.

În baza ordinului Consistorial Nr. 2563/1923 prin aceasta public din oficiu concurs cu termen de 30 zile pentru îndeplinirea parohiei din **Dumbravița**.

Venitele parohiei sunt:

1. Sesiunea parohială în extenziunea ei de azi, parte la țarină parte la deal.
2. Birul legal.
3. Stolele legale.
4. Intregirea dela stat.

Parohia este de clasa a III-a.

Alesul va predica cel puțin de două ori pe lună va suporta toate sarcinile publice după venitul parohial, va catehiza elevii școlii de stat.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie să-și trimită recursurile lor, adresate comitetului par. din Dumbravița și instruite cu documentele despre calificarea și eventualul lor serviciu, oficiului protopresbiterial din Radna, iar dânsii — cu stricta observare a dispozițiilor §-ului 33 din Regulamentul pentru parohii — să se prezinte în sfta biserică din comună spre a se face cunoscuți poporului.

Radna, la 30 Aug. (12 Sept. 1923).

P. Givulescu, protopresbiter.

3-3

Redactor responsabil: **SIMION STANA** asesor consistorial
Censurat: **Censura presel.**